



# PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. šte. 432 - Cena 4.- Ilre

Postma plačana v gotovini

TRST, nedelja, 27. oktobra 1946

UREDNIŠTVO in UPRAVA, PIAZZA GOLDONI št. 1 - I. Tel. št.: Ur. 93806, 93808 - Upr. 93807. Rokopis se ne vračajo

Korak za korakom, toda odločno in neustavljeno je napredoval naš narod v borbi za svojo svobodo. In danes lahko glasneje in odločneje kot kdaj koli v zgodovini poveljemo, da ne bomo odnehali poprej, dokler ne bo ves naš narod združen pod eno streho.

KARDELJ

## POMEN sindikalne enotnosti

Na pobudo Svetovne sindikalne zveze je bil to dni med Enotnimi sindikati in Delavsko zbornico sklenjen načelni sporazum, ki predvideva postopek za ureditve enotne sindikalne organizacije na enem področju Julijske krajine, ki bo tvorila tako imenovano »Svobodno ozemlje Trsta«.

Važnost tega dogodka je nedvomno izjemna in prinesejo okolišnice kronike našega političnega življenja. Če bodo — kakor smo trdno prepričani — temu prvemu koraku sledili naslednji, bomo imeli v kratkem trdno in enotno sindikalno organizacijo, ki bo važna čim bolj v socialni, gospodarski in politični fenomenologiji svobodnega ozemlja.

Prednost enotne sindikalne organizacije v sodobni gospodarski razvojni družbi je na danih. Ta enotna organizacija je lahko vsem problemom ekonomske borbe delovnega ljudstva in predstavlja edino jamstvo uspešne obrambe njegovih pravic pred gospodarstvom in pred delodajalci. Vseka sindikalna razvojnost ni samo v tehnično škodo delovnega ljudstva samega, ampak predstavlja — v končni analizi — idealno oporo gospodarske ravnosti in socialne konservativnosti. Izkazuje naše bližnje preteklosti, ki so nam privedo v spominu, da bi gornja trditve potrebovala politično razpoložljivost in temeljitost. Sindikalna enotnost pa je seveda pomembna pri nas, ker se tu križajo interesi raznih odločilnih in priložnih imperativov, ki grozijo odvzeti tukajšnjemu prebivalstvu najosnovnejša sredstva gospodarske in politične samoodrambe.

Partijski sindikalni sporazum zavrača razdobje umetno in iz politično imperialističnih namenov ustvarjene razvojnosti našega delovnega ljudstva in odpira dobo polne in konstruktivne sindikalne dejavnosti vsega našega prebivalstva in intelektualnega delavstva, vključnega v enotno in enotno sindikalno organizacijo, ki bo postala članica Svetovne sindikalne zveze.

Potreba enotne sindikalne organizacije v sodobni gospodarski razvojni družbi ni najnovejša stvar, ampak se odkritostno bota za visoke cilje napredka, svobode in mirnega sožitja med narodi, morajo z navdušenjem podpirati vsak korak, ki vodi k združevanju delovnega ljudstva. Na tej poti je vsake korake dobila bitka za demokracijo in istostanost poraz za reakcionarno silo gospodarstva in političnega razvoja.

Tako je tudi partijski sindikalni sporazum dobilena bitka tržiškega antisindikalnega ljudstva, ker predstavlja demokratično fronto tukajšnjega prebivalstva. V tem je tudi temeljno, zakaj je Slovensko sindikalna antisindikalna unija postala ostvareni enotni sindikalni organizacije za eno temeljnih točk svojega političnega programa.

## V SKUPŠČINI ZN

# Protesti proti Francovi Španiji se množijo in ostrijo

LANGE: Norveško ljudstvo je globoko prizadeto zaradi obstoja režima, ki je prišel na oblast s pomočjo orožja poraženih držav

Flushing Meadows (New York), 26. — Za današnje zasedanje skupščine ZN je značilno, da se napadi na Francov režim vedno bolj množijo in ostrijo. Posebno odločno sta nastopila proti zadnjemu fašističnemu režimu v Evropi člani in norveški delegat. Značilno je tudi, da jim je večina delegacij burno ploskala. Vse to kaže, da špansko vprašanje tedaj bolj dozoreva in da ga bodo morali ZN praktično rešiti.

Ne more se pa še presoditi, kako bodo ZN to zadevo zagrabil, ker se postavlja vprašanje postopka. Zadeva je namreč še vedno vprašana na dnevnem redu Varnostnega sveta in dokler se je ta ne reši, ne more glavna skupščina predložiti zakonodajnih priporočil. Delegacije se trenutno posvetujejo, da bi dosegle izbrisa tega vprašanja iz dnevnega reda Varnostnega sveta, toda do sedaj ni prišlo še do nobenega sklepa v tem smislu. Stvar je tudi očitno, da zaradi tega, ker predstavniki španske republikanske vlade še niso prispeli v New York.

Delegacije kažejo tudi veliko pripravnost, da se vprašanje, ki je bilo v prejšnji talitarni okupaciji, se čuti globoko prizadeto sprčo dejstva, da obstoji še režim, ki je prišel na oblast s

čim sporov. Zato ima popolno zaupanje v avtoriteto Varnostnega sveta. Glede tolačenja dolnosti listine ZN pa pripisuje vrhovno pristojnost mednarodnemu sodišču. Nato je govornik ostro obsodil Francov režim, rekoč, da obstoji najboljše izvajanje načela nevmišavanja, če odstranimo vsako diktatorsko vlado, ki je prišla na oblast na osnovi vmešavanja fašističnih držav. Izrazi je upanje, da se bodo velenje čim manj posluževale pravice veta. Potožil je tudi na ogromne stroške, ki jih imajo člani ZN za vzdrževanje organizacije ZN. Predlagal je omejitev števila sedežev in ustanov ZN, da ne bi postali izdatki preveliki.

Za njim je govoril norveški delegat Halvard Lange. Dejal je, da Varnostni svet ni mogel rešiti življenjsko važnih vprašanj, kot sta onem ZN do Francove vlade in vprašanje nadzorstva nad atomsko silo.

Zahteval je, da skupščina preuči špansko vprašanje v vseh ostrih in da se o tem razpravlja v posebni daki dnevnege reda. »Norveško ljudstvo, ki je preželo strahote to, talitarni okupacije, se čuti globoko prizadeto sprčo dejstva, da obstoji še režim, ki je prišel na oblast s

pomočjo orožja poraženih držav. S skupno akcijo Združenih narodov moramo najti poti in sredstva, da nudimo vso pomoč demokratičnim silam v Španiji v njihovi borbi, da si brez strahot druge državljanske vojne svet pridobijo svobodo in ustavno vlado. Ustanovitve take vlade v Španiji bo odstranila fašistično trdnjavo in ostali, ni vir mednarodnih sporov. Omenila bo velikemu španskemu narodu, da zavzame pravo mesto v družini demokratičnih članic Združenih narodov.

V pravici veta vidi norveški delegat samo »tehnični« izraz država, da organizacije Združenih narodov temelji na sporazumnem sodelovanju stalnih članov Varnostnega sveta. Dolžnost stalnih članov Var. svetnega sveta je, da storijo vse, da doseže medsebojnega sporazuma in da uporabijo pravico kot zadnje sredstvo samoodrambe. Združeni narodi morajo okrepiti prijateljske in hitno sodelovanje, tako da bomo lahko v bodočnosti popolno odpravili pravico veta. »Prisla, vil pa je, da edaj čas še ni dozorel za revizijo te točke listine ZN.«

Nato se je norveški delegat dotaknil težkoga materialnega stanja, v katerem živi danes človeštvo. Dejal je: »Proglasi o svobodi in miru bodo ostali prazne besede, dokler bodo ljudje brez hrane, obleke in strehe ter tako oropani najosnovnejših pogojev za obstanek. To je preizkušni kamen. Če bomo znali skupno proizvajati in pravilno razdeljevati potrebščine vsakdanjega življenja, bomo dokazali, da znamo stvarno skupno živeti. Nato je obljubil, da bo Norveška prispevala svoj delež za ustanovitev mednarodne organizacije beguncev.

Za njim je dobil besedo delegat zapadno afriške države Liberije Abanyoni Cassei, ki je žel burno odobravanje za svoje preproste besede. Pozval je ZN, da dokončno presodijo, kaj je prav in kaj je nepravilno. Vse kar je napak, naj takoj odstranijo in uvedejo pravico. Veliki narodi bi morali biti vzgled malim in jim nuditi pomoč, ne da bi se pri tem vrtikali v njihove notranje zadeve. Dokler bo ostala še sled krivice na svetu, ne bo miru. Na koncu je liberijski delegat ginljivo zaprosil ZN, da se zavzamejo za enakopravnost vseh plemen na svetu.

Turški delegat Hussejin Ragif Baydun je zagovarjal omejitve uporabe pravice veta. Po njegovem mnenju silni vseh politični in socialni ustroj človeštva na volji vedine in zato se sprašuje, zakaj bi morali ZN delati izjemo v pravico veta. Pristavil pa je, da za sedanjost prehodno dobo ni mogoča ukinitve veta.

Po govoru turškega delegata je ob 17.30 uri (evropskega časa) predsednik skupščine Spaak za ključni današnji sejo. Prihodnja seja bi se ponedeljek ob 4. uri popoldne. Govorili bodo zastopniki Francije, Kanade, Kitajske, Češke, Slovaške, Novozelandske, Kolumbije, Poljske, Filipinov in Ukrajine.

## Kaj pomeni anglosaška «svobodna» trgovina

S poplavo ameriških proizvodov hočejo uničiti gospodarsko šibkejša sloja

Francoski list L'auroure du Sud Est je objavil članek o trgovinski konferenci v Londonu, v katerem pravi, da skušajo anglosaški trusti monopolizirati trgovske izmenjave na mednarodni osnovi. Zanimivo je, pravi list, razumeti razne teze, ker smo tu priča široki anglosaški ofenzivi za zagotovitev novih trgov. Ameriški delegat Wilco je obrazložil tezo svoje države. Zahteval je znižanje carinskih pregrad in ena-

kopravnost za vse države na mednarodnem trgu. Za običajnimi človeškimi frazami, ki so lastne anglosaksonskemu svetu, opazoma namere Združenih držav. Kajti, pravi list, ameriški proizvođači gospodarsko šibke države ne pomeni nič drugega, nego uničenje njihove industrije, brezposelnost in onemogočenje izvajanja malim državam, ker ne bi moge tekmovali z ameriškim cenami. Evo, kaj pomeni znamenita anglosaška svoboda trgovine.

Številni sodanji, socialni spori v Združenih državah spodbujajo ameriške kapitaliste k uvedbi gospodarske nadvlade po vsem svetu. Zaradi tega hočejo trusti gospodarstveniki organizacijo avtonomne trgovine, ki bi jim dovolila razpečevanje njihovih proizvodov, kjer koli si želijo.

Narčni ameriški trustov nasprotujejo interesom angleških kapitalistov. Zaradi tega so Združeni države naklonjene obrambni mednarodnega kartela za tobačarje, ker ga nimajo. Nasprotno pa so se Anglija in ostale države za pridobivanje nafte, ki je 1200 do 1800 metrov globoko. Zanimivo je, da so strokovnjaki mnogokrat netelati na metan in druge pline, ki jih uporablja v industriji. Strokovnjaki so mnenja, da so južno moravska polja zelo bogata, ker je ena sama sonda v 24 urah dala 220 ton nafte. Podjetje, ki je v državnih rokah, zaposluje sedaj 1500 delavcev.

Tudi Stalnova podjetja v Mostu na severnem Češkem so mnogo pri pomoga, da so lahko začeli vrtanje na južnem Moravskem. Podjetje je darovalo 35 milijonov KčS in večjo količino potrebne materiala za poskusno vrtanje.

Spor med angleškimi in ameriški trusti

Narčni ameriški trustov nasprotujejo interesom angleških kapitalistov. Zaradi tega so Združeni države naklonjene obrambni mednarodnega kartela za tobačarje, ker ga nimajo. Nasprotno pa so se Anglija in ostale države za pridobivanje nafte, ki je 1200 do 1800 metrov globoko. Zanimivo je, da so strokovnjaki mnogokrat netelati na metan in druge pline, ki jih uporablja v industriji. Strokovnjaki so mnenja, da so južno moravska polja zelo bogata, ker je ena sama sonda v 24 urah dala 220 ton nafte. Podjetje, ki je v državnih rokah, zaposluje sedaj 1500 delavcev.

Položaj Francije

Alphand je v imenu francoske delegacije izjavil, da Francija ne more sprejeti ameriških predlogov. In res bi sprejem ameriških predlogov pomenil za Francijo širjenje ameriških proizvodov, kar bi imelo

za posledico, da bi si Američani prilastili našo industrijo. Potrebno je, da Francija dobi od Nemčije reparacije, do katerih ima pravico in ki ji bodo omogočile obnovo dežele. Na žalost ameriški trusti izsiljujejo razne države, da vsilijo svoje pogoje. Ker vztraja češkoslovaška vlada na neodvisni politiki, so n. pr. Američani odpovedali posojilo, ki so ga bili prvotno odobrili.

Obsedno stanje v 2 južno indijski mestih

Bombay, 26. VZN. — Danes so objavili, da so v mestih Ambalipuzha in Sertally v državi Travancore (južna Indija) proglasili zaradi neredov obsedno stanje.

stvo. Dejal je: »Proglasi o svobodi in miru bodo ostali prazne besede, dokler bodo ljudje brez hrane, obleke in strehe ter tako oropani najosnovnejših pogojev za obstanek. To je preizkušni kamen. Če bomo znali skupno proizvajati in pravilno razdeljevati potrebščine vsakdanjega življenja, bomo dokazali, da znamo stvarno skupno živeti. Nato je obljubil, da bo Norveška prispevala svoj delež za ustanovitev mednarodne organizacije beguncev.

Za njim je dobil besedo delegat zapadno afriške države Liberije Abanyoni Cassei, ki je žel burno odobravanje za svoje preproste besede. Pozval je ZN, da dokončno presodijo, kaj je prav in kaj je nepravilno. Vse kar je napak, naj takoj odstranijo in uvedejo pravico. Veliki narodi bi morali biti vzgled malim in jim nuditi pomoč, ne da bi se pri tem vrtikali v njihove notranje zadeve. Dokler bo ostala še sled krivice na svetu, ne bo miru. Na koncu je liberijski delegat ginljivo zaprosil ZN, da se zavzamejo za enakopravnost vseh plemen na svetu.

Turški delegat Hussejin Ragif Baydun je zagovarjal omejitve uporabe pravice veta. Po njegovem mnenju silni vseh politični in socialni ustroj človeštva na volji vedine in zato se sprašuje, zakaj bi morali ZN delati izjemo v pravico veta. Pristavil pa je, da za sedanjost prehodno dobo ni mogoča ukinitve veta.

Po govoru turškega delegata je ob 17.30 uri (evropskega časa) predsednik skupščine Spaak za ključni današnji sejo. Prihodnja seja bi se ponedeljek ob 4. uri popoldne. Govorili bodo zastopniki Francije, Kanade, Kitajske, Češke, Slovaške, Novozelandske, Kolumbije, Poljske, Filipinov in Ukrajine.

Obsedno stanje v 2 južno indijski mestih

Bombay, 26. VZN. — Danes so objavili, da so v mestih Ambalipuzha in Sertally v državi Travancore (južna Indija) proglasili zaradi neredov obsedno stanje.

Danes volitve v Bolgariji

Bolgarija ne bi mogla brez Domovinske fronte nikdar postati neodvisna republika

Sofija, 26. VZN. — Ustanovitelj Domovinske fronte Dimitrov je bil v Sofiji na predvečer volitev volilni govor. Ostro je napadal bolgarsko opozicijo in jo obtožil nerednega izjavanja in posuša, da bi izzvala neslogo med bolgarskim in sovjetskimi ljudstvom. Dimitrov je izjavil: »Naša vlada se izredno trudi, da bi uredila odnose med Bolgarijo ter Združenimi državami in Veliko Britanijo, a voditelji opozicije se poslužujejo laži in obrekovanj, da bi diskreditirali našo državo in Domovinsko fronto v očeh Angležev in Američanov.«

Dimitrov je dejal, da bo ustavo, da naša zbornica, ki je bodo izvolili v nedeljo, morala rešiti tri važne naloge: v prvi vrsti bo morala izdelati novo ustavo, nadalje spravi

UPOR NA JUGU STA PRIPRAVILA ANGLEŠKA KONZULA

## Teško gospodarsko stanje in politična zaostritev v Italiji

Čeprav je italijansko ljudstvo zavrglo monarhijo, še vedno obstoja nevarnost neofašizma

Zadnji dogodki v Italiji, ki so obrnili na sebe pozornost mednarodne demokratične javnosti, jasno govore, da italijanska demokracija ni še tako močna, da fašizem ne bi predstavljal nikake nevarnosti. Čeprav je italijansko ljudstvo z referendumom strmeljavo monarhijo, je kljub temu delavnost raznih fašističnih ter političnih skupin zadnje mesece po volitvah v ustavodajno skupščino zavzela širok obseg.

Izkoristajoč navzočnost tujih čet v deželi, je italijanska reakcija uporabila vse svoje sile v borbi proti demokratičnim pridobitvam iz osvobodilnega boja. Vsi poskušajo reakcije gredo v prvi vrsti za tem, da se pred širokimi ljudskimi sloji pokaže nesposobnost današnjega režima in da se diskreditira pred ljudstvom demokratično voljena skupščina. Izjavljajo razne spopade, si italijanski reakcionari žele zaostritev splošnega položaja, da bi tako ne samo oslabil ugled in razvoj mlade republike, temveč da bi privedel k ponovnemu vstajenju monarhije in fašizma.

2.500.000 BREZPOSELNH

Zato industrijci in denarni močniki nočejo vlagati svoj kapital v dela za obnovo dežele, ampak organizirajo njegov prenos v inozemstvo, s čimer povečujejo brezposelnost, ki zajema že dva in pol milijona delavcev povrh osmih milijonov, ki so zaposleni na delovnih mestih. Močopolitični krogi pomagajo črnopolitčancem na ta čin, da izvajajo največje blago v inozemstvo in tako povzročajo naglo rast cen na domačem tržišču. Svobodno delovanje reakcionarnih kapitalističnih krogov je privedlo do zelo težkega gospodarskega stanja, kar se opazna na finančnem torišču, na očitnem slabljenju kupne moči italijanskega denarja.

POSLEDICE OKUPACIJE

Današnje teško gospodarsko stanje in politična zaostritev je v največji meri posledica okupacije anglo-ameriške vojske. Iz memorandum Italijanske vlade, ki je bil predložen mirovni konferenci, je razvidno, da je navzočnost tujih čet stala Italijo deset milijard dolarjev. Od te vsote so porabili štiri milijarde dolarjev (402 milijard lir) samo za stroške izdrževanja anglo-ameriških čet.

Ostali del vsote odpade na vrednost eksportirane italijanske imovine v tovarniških strojih ter industrijskih napravah. To zadnje so tuje čete praktično v prvem obdobju okupacije.

Italijanska reakcija, ki ima nekatere pozicije v vladi ter v ustavotvorni skupščini, posebno v krščanski demokraciji ne omejuje svojega razdiralnega delovanja samo na gospodarskem torišču. Ona vodi živo kampašo z zbiranjem ostankov fašizma v okviru obstoječih zakonitih organizacij, da združi manjše stranke in eno samo veliko reakcionarno monarhistično stranko.

Socialistični list «Avanti» omenja, kako v zadnjem času duhovniki in vedo večji meri sodelujejo v organiziranju sekcij stranke «Uomo qualunque» in da s podporo katoliške desnice vplivajo na liberalno stranko, da se odreka svojim tradicionalnim načelom laicizma.

KAKO «KAZNUJEJO» FASISTICNE KOLONCE

Danes volitve slovensko ljudstvo ustavodajno skupščino

Ljubljana, 26. — Tanjug. — Ljudstvo slovenske ljudske republike bo jutri od 230 vpisanih kandidatov izvolilo 120 poslancev v ustavodajno skupščino.

Naloga poslancev bo izdelati prvi osnutek ustave nove Ljudske republike Slovenije. Na jutrišnjih volitvah do slovensko ljudstvo dala tudi jasen odgovor na krivične sklepe pariške konference in bo s tem pokazalo, da popolnoma odobrava zadnja jugoslovanske delegacije na tej konferenci.

Bierut odpoval iz Jugoslavije

Beograd, 26. — Predsednik poljskega narodnega sveta Bierut je danes ob 11. odpoval iz Beograda. Ob odhodu so bili navzoči maršal Tito, predsednik preziduma ljudske skupščine dr. Ribar, člani jugoslovanske vlade in diplomatski zbor.

Zaključna dela na mladinski progi

Brško Banovići, 26. — Tanjug. — Dela na mladinski progi so stopila v zaključni stadij. Dograditi je treba še osem kilometrov proge. Kljub težavam, ki ovirajo gradnjo velikega kanala za odvajanje vode in za odvajanje 15 tisoč kubnih metrov materiala, so mladi graditelji prepričani, da bodo končali delo po načrtu in da bo prvi vlak stekel po mladinski železniški progi 7. novembra, ko bo slovensko otvorenja ob navzočnosti 18 tisoč mladincev.

DANES VOLITVE V BOLGARJI

Bolgarija ne bi mogla brez Domovinske fronte nikdar postati neodvisna republika

fašističnih zločinov. Tako je sodišče v Brescu osvobodilo vsake krivde znanega vojnega zločinca, generala Gambaro. Takih primerov je nešteto. To stanje postaja še resnejše, ker se celo z odgovornimi mestu silijo izvaje, ki v nobenem primeru ne koristijo ureditvi razmer temveč nasprotno hrabro nekažnovane fašistične zločince. V ustavodajni skupščini je predsednik Italijanske vlade izjavil, da je nasprotno vsakemu čiščenju državnega aparata od elementov, ki so sovratno razpoloženi nasproti republik.

Zato se ni čuditi, kako je italijanska delegacija na mirovni konferenci nastopila s listimi imperialističnimi namerami in listimi edikta, kakor v letu 1919 pred Mussolinijevim prihodom na oblast. V boju proti demokratičnim silam dežele hoče reakcija razbiti enotnost delavcev, ki nastopajo enotno v svoji sindikalni organizaciji splošne konfederacije dela. V tem smislu vodi neofašistični tisk kampašo proti konfederaciji dela, kapitalistični krogi pa skušajo z različnimi izjavami ločiti delavce od ostalih slojev ter jih prikazati kot sovratnike države in reda.

OKUPACIJA ONEMOGOČA NEODVISNOST ITALIJE

Ponovne občinske volitve v Rimu dokazujejo, da si večina naroda želi, da bi se demokratični odloki ostvarili ter da so Italijanske krone množice odločne v borbi proti oživljenju fašistične nevarnosti. Na teh volitvah so levčarske stranke dobile večino v 102 občinah, krščanski demokraci v 45, skupina centra v 21 in desničarske skupine v 5 občinah. Ni dvoma, da bi prizadevanja italijanskih demokratičnih sil v vprašanju čiščenja ostankov fašizma in obnove dežele bila hitreje in lažje ostvarjena, če bi deželo zapustile anglo-ameriške čete, ker z dosedanjim zadržanjem onemogočujejo samostojnost in neodvisnost Italije.

V Egejski Makedoniji še vedno monarho-fašistični teror

Skoplje, 26. — Tanjug. — Monarho-fašisti Egejske Makedonije še vedno svojeje teror v tej pokrajini. Tolpe prihajajo v vasi in ravnanjo slabo z ljudstvom ter izvajajo številne arcacije. Prve dni tega meseca je skupina orožnikov obkolila vas Bukov in jo nato oplenila. Brska druga je doletela nekdo bližnje vas. Druga skupina orožnikov je v neki vasi brez vsake vzroka streljala proti neki pekarni ter povzročila veliko škodo. Istega dne so v vasi zažgali pet hiš.

ILIJA EHRENBURG: O francoskem referendumu

Pokazal je vso ostrino borbe

Neredi v Kalkuti trajajo že tri dni

Kalkuta, 26. — Med neredi, do katerih je danes prišlo v Kalkuti in Bombayju, je bilo 13 oseb ubitih in 24 ranjenih. V Kalkuti je policija trkrala streljala proti množici ter ubila 12 ljudi, ranila pa 26. Pri neredih, ki trajajo že tri dni v Kalkuti, je bilo do sedaj vraga ubitih 27, ranjenih pa 140 ljudi.

# TRŽAŠKI DNEVNIK

## Bratje Srbi Tržčanom

Iz Arandjelovca v Srbiji smo prejeli naslednje brzojavko, ki so jo poslali tržaškemu ljudstvu:

«Na svojem velikem zborovanju, ko odhajamo v volilno borbo za narodno skupščino Srbije republikane, pozdravljamo bratje Tržčane. Zagotavljamo jim, da jih ne bomo nikoli pozabili in da se bomo borili za njih, dokler ne bodo dosegli svoje pravice in svobode.»

## Ukinitev tednika „Gioventù“

VZN javlja, da so za štiri tedne ukinitelj „Gioventù“ 88 da je prišlo iz Srbije, ki zaljo zavezniki. Hkrati javlja, da za isto dobo so ukinitelj tudi tednik „Il Lunedi“.

## V Villusso so zazgali SIAU

Okrog 1. ure ponoči so neznanec zazgal sedel SIAU v Villusso v Furlaniji. Pokodovana je bila oprema in uničen del arhiva.

## Pogreb padlega borca

Danes ob 9.30 bo na Opčinskih pogreb zemskih ostankov padlega partizana voj. Vladimirja Stojkovića. ZPP vabi vse občane in ostale organizacije ter ljudstvo, da izkaže v čim večjem številu padlemu borcu poslednjo čast.

## Kakor za časa inkvizicije

Dne 18. t. m. so zavezniki zmetali vse stare listine iz starodavnega «Tabara» v Lovki in jih zaljali. Večina listin je bila v resnici brez večje vrednosti, toda vmes so bili tudi zapiski, ki bi imeli vendar nekaj pomena, posebno za visoko kroniko. Če gospodje zavezniki ne razumejo jezika, pa bi morali koga, ki razume, vsaj vprašati po pomenu teh papirjev.

## Taka je v Gorici pravica

V petek dopoldne se je pred zavezniki sodiščem nadaljevala razprava proti 6 ljudem iz Krmina, obtoženim, da so 11. oktobra zvečer motili javni red in napadli policista.

## Razkrinkani obrekovalci

Vsem je znan primer, ko je elvina policija vdira v kulturni krožek «Rinaldi», aretirala več ljudi in, kakor so objektivni časopisi javili, našla v krožku celo skladniško raznovrstnega oroja razne tančur, potem kompromitirajoče dokumente itd. Posebno je bila tem edemokratičnim časopisom dober grizljaj obdoba Viljama Berliota na 18 mesecev zapora. To obdobje ni preskrbelo v krožku so omenjeni časopisi tako napihali, kakor da so vpletene in stvar vse ljudske demokratične organizacije.

## DAROV IN PRISPEVKI

Nameste cvetja na grob pokojne Svetke Cufarjeve daruje Rozalija Dolenc je Bazovice 500 lir za sirote padlih partizanov.

## NA 12 STRANEH

- Za vsakogar nekaj - kjo? v „Ljudskem tedniku“

V prihodnji številki začetek slikovnice (stripa) po romanu JACKA LONDONA - KRISTOF DIMAC.

Oglašaja sta se tudi «Mile na Vane»

Politični problemi tedna Kulturne novosti Zanemlosti za ženo Domači zdravnik Humor, kritikana...

V vsaki številki poleg romana še NOVELA.

„Ljudski tednik“ v vsako slovensko hišo

## IZPRED ZAVEZNIŠKEGA SODIŠČA

### Taka je v Gorici pravica

V prvem delu razprave je prišlo do ugotovitve, da obtožnica ni z ničemer utemeljena, ker nihče izmed aretiranih ni napadel ali žalil policije razen Sergija Grazianija, ki je sam priznal, da je vrgele proti policistom kamen, ker so ga pretepli in aretirali, ko sam ni vedel zakaj. Kamen pa ni nikogar zadela. Zagovorniki je zahtevali naj ob tožnice popolnoma oprostijo.

## DAROV IN PRISPEVKI

Nameste cvetja na grob pokojne Svetke Cufarjeve daruje Rozalija Dolenc je Bazovice 500 lir za sirote padlih partizanov.

## NA 12 STRANEH

- Za vsakogar nekaj - kjo? v „Ljudskem tedniku“

V prihodnji številki začetek slikovnice (stripa) po romanu JACKA LONDONA - KRISTOF DIMAC.

Oglašaja sta se tudi «Mile na Vane»

Politični problemi tedna Kulturne novosti Zanemlosti za ženo Domači zdravnik Humor, kritikana...

V vsaki številki poleg romana še NOVELA.

„Ljudski tednik“ v vsako slovensko hišo

## IZPRED ZAVEZNIŠKEGA SODIŠČA

### Taka je v Gorici pravica

V prvem delu razprave je prišlo do ugotovitve, da obtožnica ni z ničemer utemeljena, ker nihče izmed aretiranih ni napadel ali žalil policije razen Sergija Grazianija, ki je sam priznal, da je vrgele proti policistom kamen, ker so ga pretepli in aretirali, ko sam ni vedel zakaj. Kamen pa ni nikogar zadela. Zagovorniki je zahtevali naj ob tožnice popolnoma oprostijo.

## DAROV IN PRISPEVKI

Nameste cvetja na grob pokojne Svetke Cufarjeve daruje Rozalija Dolenc je Bazovice 500 lir za sirote padlih partizanov.

## NA 12 STRANEH

- Za vsakogar nekaj - kjo? v „Ljudskem tedniku“

V prihodnji številki začetek slikovnice (stripa) po romanu JACKA LONDONA - KRISTOF DIMAC.

Oglašaja sta se tudi «Mile na Vane»

Politični problemi tedna Kulturne novosti Zanemlosti za ženo Domači zdravnik Humor, kritikana...

V vsaki številki poleg romana še NOVELA.

„Ljudski tednik“ v vsako slovensko hišo

## IZPRED ZAVEZNIŠKEGA SODIŠČA

### Taka je v Gorici pravica

V prvem delu razprave je prišlo do ugotovitve, da obtožnica ni z ničemer utemeljena, ker nihče izmed aretiranih ni napadel ali žalil policije razen Sergija Grazianija, ki je sam priznal, da je vrgele proti policistom kamen, ker so ga pretepli in aretirali, ko sam ni vedel zakaj. Kamen pa ni nikogar zadela. Zagovorniki je zahtevali naj ob tožnice popolnoma oprostijo.

## DAROV IN PRISPEVKI

Nameste cvetja na grob pokojne Svetke Cufarjeve daruje Rozalija Dolenc je Bazovice 500 lir za sirote padlih partizanov.

## Onim, ki ne poznajo ne bičev ne vešal ne krematorijev

Val protestov iz vse dežele zunanij ministrom zapadnih velesil zaradi francoske erte

Kako ogorčeno je primorsko ljudstvo spričlo sklepov v Parizu, je razvidno iz neštetihi pism, ki jih dobivamo dnevno, a jih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objavljati v celoti. Ta pisma so namenjena zunanij ministrom v Parizu in v njih se zrcali razočaranje vsega primorskega ljudstva nad nedemokratičnimi in protiljudskimi sklepi.

«Gospodje» pravijo v Moskvi, spo svojih zastopnikov, ki so ob priliki obiska mednarodne komisije pregledali vso Juljsko krajino, ste lahko jasno spoznali voljo našega ljudstva. Danes hočete s svojimi sklepi to ovreči s krivično začetno francosko erto. Ali so res bili tako zelo podli vasi nameni, da ste nas v času borbe imenovali naše zaveznike zgolj zato, da ste si prihranili lastnih žrtv? Ali smo se zato borili proti fašistični Italiji, da bomo se nadalje morali trpeti pod fašističnim terorjem? Smo za to zahtevali priključitve k zmagoviti Jugoslaviji, da boste del Juljske krajine, koder prebivajo Slovenci, dali kot nagrado za trpinčenje našega naroda De Gasperi-jevi Italiji? Premislite in preudarite! Gospodje. Nehajte s tako politiko! Ali ne vidite, da je vsa Juljska krajina nedeljiva celota? Pri- znanje našemu narodu njegove pravice, da bomo lahko zadržali novo življenje v svobodni Jugoslaviji. Vsa Primorska se je boriča enotno, in zato zahteva tudi v bodoče spuno življenje. S Kambreskega pismo zunanij ministrom med drugimi, ki jih moramo prenašati ne glede na naše žrtve in trpljenje, medtem ko sami ne poznate trpljenja ne poznate bičev, vešal in krematorijev, ki jih je naše ljudstvo prestalo. Zato za zabavo premakite erto, kakor se vam zljubi, in to za- radi koristi, ki jih imajo neke im- perialistične države ali bolje reče posamezni truhci. Toda odkrito vam pomenimo, da ne bomo odnehali, dokler ne bodo naše meje tekle tam, koder jih je začrtala naša krita.

Tako piše naše ljudstvo iz sto- terih krajev in dobro ve, kdo je njegov prijatelj in kdo ga hoče vnovič podjarmiti.

## Dijaška matica

aporoča vsem dijakom, ki so bili sprejeti v dom, naj se javijo 4. no- vembra t. l. v dopisniških urah. Vzrok zakasnitve so popravila.

## Razstava mladinskih stencastov

Danes bodo v Ljudskem domu v Gorici otvorili razstavo mladinskih stencastov goriskega okrožja. Raz- stava bo odprta vse prihodnji te- den od 10. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. popoldne.

## REPENTABOR

Spomeniki padlim. Na okroglim vrhu nameravajo postaviti vsakani spomenik padlim partizanom. Tudi pokopnišni špišnik Westru bodo postavili spomenik. Vsi farani se ga hvalešno spominjajo, ker je bil mnogo boljši od sedanjega lupnika, ki neče delati z ljudstvom.

## LOKEV

Kulturna prireditve. Djaki in di- jakinja iz Lokve so priredili uspešno kulturno zabavo. Na sporedju je bilo več deklaracij in kraških vešalnih prireditev. Zaključila se je z uspeš- no predložitvijo. Vse obkinitivo je bilo zelo zadovoljivo s predstavo in si želijo še več podobnih prireditev. Ci- seti skupščine 9035 lir je šel za Di- jasko matico.

## TRZIO

Napad na sedel SIAU. V petek ponoči so neznanec strajlali proti

## ST. PETER NA KRASU

Nasa knjižnica. V okviru tedna naše knjige se je ustanovila v St. Petru javna knjižnica, ki šteje 4026 knjig. Zeleničarska podružnica ES je dobila priložnost darovala za knji- žnico 3500 lir in tov. Arko Stane 350 lir. Od knjig je, 1743 je poslovnih, 650 strokovnih in 396 mladinskih. Ko je prisel v St. Peter propagan- dni avto s knjigami so ga ljudje obkllili in marljivo segali po dra- goocenem tovoru. Zvečer je gledali- ška skupina iz Ajdovšine uprizorila «Tuje dete».

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

V nedeljo so pričeli v Postojni tekmovalci za ZREN. Tekmovali so v partizanski pohod na 10, 15 in 20 km dolgi prog. Kljub slabe- mu vremenu je bil odziv tekmoval- cevalcev izredno velik. Že na vse zgo- vajše so se na Titovem trgu zbirali množice ljudstva, ki so prisostvo- vali svečanosti otvoritve tekmovalja. Tekmovalce je v imenu ljudske ob- lasti pozdravil tov. Venturini in v kratkem govoru pomenil pomen tekmovalja za ZREN, nekaj je gov. tov. dr. Pavlič, član tekmovalne komisije razložil tekmovalcem pro- go in tekmovalne pogoje.

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## Preskrba

Delitev tobaka. Od 28. oktobra do 2. novembra bodo delili potrošni- kom po 20 gr tobaka «trinoletno forte» in 2 cigari «Toscana». Na iste nakaznice lahko potrošniki kupijo 80% cigarete «FLB» in 70% cigarete «Captains».

## IZREDA DELITEV TESTE

NIN. Jutri bodo delili papežev- stenine tudi kupci X, XI, XII, XIII, po 750 gr na potrošni- ka v Trstu. Na prijavitni odrezek XVI in na oddajne odrezke št. 31, 32 živilske nakaznice julij-oktobra. Delitev se konča št. t. m. Cena 38 lir kg.

## POZIV POTROŠNIKOM

Sepral poziva potrošnike, naj vedno pra- vovarno dvignjeo razno racionalno blago, ki je v prodaji. Spridno ne- gotovosti, prihodnjih mesecev pripo- roča Sepral, da potrošniki čimprej dvignjeo testenine, ki jih sedaj de- le, ker jih po 31 oktobra ne bodo delili. V obvestilo potrošnikom spo- ročamo, da so testenine v Trstu delili trikrat, in sicer: 16. oktobra 1 kg, 24. oktobra ½ kg, 25. oktobra pa 1 kg.

## Na pragu priključitve

Nova upravna razporeditev naših krajev in volitve KNOO v goriskem okrožju

V času dvomesečnega tekmoval- ja je gorisko okrožje med drugimi postavilo za nalogo novo upra- vno razporeditev nekaterih krajev, da bi tako izboljšala upravno po- slovanje krajevnih NOO in utrdilo gospodarsko moč in povezanost no- vih upravnih enot.

## Dijaška matica

aporoča vsem dijakom, ki so bili sprejeti v dom, naj se javijo 4. no- vembra t. l. v dopisniških urah. Vzrok zakasnitve so popravila.

## Razstava mladinskih stencastov

Danes bodo v Ljudskem domu v Gorici otvorili razstavo mladinskih stencastov goriskega okrožja. Raz- stava bo odprta vse prihodnji te- den od 10. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. popoldne.

## REPENTABOR

Spomeniki padlim. Na okroglim vrhu nameravajo postaviti vsakani spomenik padlim partizanom. Tudi pokopnišni špišnik Westru bodo postavili spomenik. Vsi farani se ga hvalešno spominjajo, ker je bil mnogo boljši od sedanjega lupnika, ki neče delati z ljudstvom.

## LOKEV

Kulturna prireditve. Djaki in di- jakinja iz Lokve so priredili uspešno kulturno zabavo. Na sporedju je bilo več deklaracij in kraških vešalnih prireditev. Zaključila se je z uspeš- no predložitvijo. Vse obkinitivo je bilo zelo zadovoljivo s predstavo in si želijo še več podobnih prireditev. Ci- seti skupščine 9035 lir je šel za Di- jasko matico.

## TRZIO

Napad na sedel SIAU. V petek ponoči so neznanec strajlali proti

## ST. PETER NA KRASU

Nasa knjižnica. V okviru tedna naše knjige se je ustanovila v St. Petru javna knjižnica, ki šteje 4026 knjig. Zeleničarska podružnica ES je dobila priložnost darovala za knji- žnico 3500 lir in tov. Arko Stane 350 lir. Od knjig je, 1743 je poslovnih, 650 strokovnih in 396 mladinskih. Ko je prisel v St. Peter propagan- dni avto s knjigami so ga ljudje obkllili in marljivo segali po dra- goocenem tovoru. Zvečer je gledali- ška skupina iz Ajdovšine uprizorila «Tuje dete».

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

V nedeljo so pričeli v Postojni tekmovalci za ZREN. Tekmovali so v partizanski pohod na 10, 15 in 20 km dolgi prog. Kljub slabe- mu vremenu je bil odziv tekmoval- cevalcev izredno velik. Že na vse zgo- vajše so se na Titovem trgu zbirali množice ljudstva, ki so prisostvo- vali svečanosti otvoritve tekmovalja. Tekmovalce je v imenu ljudske ob- lasti pozdravil tov. Venturini in v kratkem govoru pomenil pomen tekmovalja za ZREN, nekaj je gov. tov. dr. Pavlič, član tekmovalne komisije razložil tekmovalcem pro- go in tekmovalne pogoje.

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako prevzela, da sta na vsak na- čin hotela sodelovati pri tekmi za ZREN za republiko naprej. NČ ni zaleglo, prigravarjanje poselnih, da za tekmo nista pripravljena in primerno oblačena. «Kolikokrat sva v partizanih ob hušnih pogorjih na- pravila daljši pot. Ni strela, da je ne bi tudi dana. Sploh pa moramo pokazati mladini, da je nismo za- med staro karot. Taka si podobno sa odnavarjala. In ni ni pomembno. Odločila se plašča in sukinja, za- zavljala rokave in z ostalimi ob,

## TEKMOVANJE ZA ZRIN V POSTOJNI

Na startu se je javilo 74 tekmo- valcev. Nekaj minut pred startom pa sta se javila komisiji še dva tekmovalca z željo, da bi sodelova- li pri tekmi. To sta bila dva stari- ša partizana. Plana okrajnega ljud- skega odbora tov. Garzaroli Elio in Može Jože. Čeprav sta stara že pre- ko 40 let in za naporni pohod nista bila kondicijsko pripravljena, sta ju pogled na navdušeno mladino in njuna stara partizanska borbenost tako

# KOROŠCI V BORBI proti nemškemu pohodu na jug

Slovenci, ki so neposredno na dostop Rimskega cesarstva, so se v rimsko cesarstvo nagibali k razpadu, so do konca 6. stoletja nastali v ozemlju Koroške in na zapadu segali do Tirolske. Šele ko je Koroška postala dežela frankovskih vladarjev, so se začeli naseljevati v njej tudi Nemci. S tem da so frankovski sever-



Knežji kamen na Gosposvetskem polju

darji dodeljevali svojo kronsko posest nemškim cerkvenim in svetnim velikašem, se je začelo karvanje in potujevanje Slovencev. Ta proces se je razvil v smeri od severa proti jugu in zaradi tega se je v tej smeri premikala tudi narodnostna meja. Ta razvoj se je priložnostno ustavil ob koncu srednjega veka.

## Naša severna narodnostna meja

Narodnostna meja je bila tedaj jasna in je delila Koroško v slovenski in nemški del. Narodnostna meja je ostala skoraj nepromenjena do sreda 19. stoletja, ko se je začela doba nasilnega pomencovanja. Slovensko ozemlje je raztezalo po Ziljski dolini do Smohorja na zapadu, čez Ziljske alpe in Dobrač na severu. Tudi je po Dobraču naravnost na vzhod neposredno do Beljaka, od tam nekaj kilometrov vzdolž Drave ter se odpirala pri Sv. Ulrichu od reke ter na naravnost proti severu na Osočje Ture. Po njih je tekla dalje proti vzhodu do Gornjega, od Gornjega proti vzhodu je tekla meja pretežno slovenskega ozemlja nad Možbergom na

## Tri smeri velenemškega prodiranja proti Trstu

Nasprotno temu stremiljuju Slovencev po zružitvi in osvoboditvi se je v drugi polovici 19. stoletja pojavil velenemški imperialistični imperijalizem, ki je znan pod imenom «Drang nach Silesien». V smislu tega stremilja so imperialistične politične ustvaritve vasi s Trstom preko izključno nemškega ozemlja. Z zagospodaritvijo nad Trstom in posejto Hamburga so hoteli obvladati celo srednjo Evropo in Balkan. Preko Trsta in Balkana uresničiti svoj končni cilj nadvladanja na Bagdadu in Persijski gori. Na tej njihovi poti so jim peva ovira Slovenci in proti njim so sprožili vse svoje tevtovostne nasilje. Do Trsta sta bili dve poti, iz Gradca čez stranjno slovensko ozemlje Stajerske, Kranjske in Koroške, vzdolž južne železnice in iz Celovca oziroma Beljaka preko oskega pasu Kranjske na po Slovenskem Primorskem in Goričko. Druga pot je bila v pogledu vmesnega slovenskega ozemlja krajša in po izgraditvi Bohinjske železnice tudi ugodnejša, ker bi z dosegom tega cilja obkrožili tudi Slovence z zapada in zabilili klin med nje in Italijane. Na ta način je bil slovenski narod izpostavljen najhujšemu priložnosti s severa in sicer v glavnem iz treh smeri: Beljaka, Celovca in Gradca v smeri proti Trstu. Politične silnice raznarodovanja so tako imele tri izhodiščne točke ter se izmulevale v Trstu, da bi od tam izžarevale dalje v smeri na Balkan in Bliznji vzhod. Glede na to ogromne cilje nemškega imperializma lahko razumemo nadvladovalni boj, katerega je moralo vzdržati koroško in stajersko slovensko ljudstvo na nevernem braniku slovenske zemlje.

## Ljudsko štetje kakor pri nas

Zaradi tega nasilnega raznarodovalnega procesa je bila narodnostna meja v zadnjih sto letih potisnjena nazaj in na več mestih so zabilili Nemci kljub v čisto slovensko ozemlje. V statističnih, ki prikazujejo narodnostno razmerje, se vidijo nenaravni skoki

pri številu slovenskega in nemškega prebivalstva, kar jasno pričča o nasilnem raznarodovalnem procesu ne glede na to, da so številke navadno politične potvorbe. Upoštevati pa je treba tudi, da so pri ljudskem štetju tako kakor na Primorskem razvrstili ljudi po narodni pripadnosti. Na tej podlagi so vsajih 10 let, pri vsakem novemu ljudskemu štetju suradno ustvarjali toliko lačnih novih «Nemcev», kolikor je bilo manj Slovencev. Tako je bilo po uradnem ljudskem štetju leta 1880, 86.102.252 Slovencev in leta 1934, samo 86.706. Tak skok bi bil mogoč samo pri velikem izseljevanju, ki pa ga do zadnje vojne ni bilo in šele v tej je bilo nasilno izseljenje približno 8000 ljudi. Se danes živi na Koroškem ne glede na vse nasilje nad 80.000 Slovencev.

## «Südmark» - nemška «lega nazionale»

Nemci so v to svrhu ustanovili trije nacionalne borbene organizacije, med katerimi je bila «Südmark» ena najvažnejših. S pomočjo šolstva, državnih uradov, policije, železnice, industrije in splošno gospodarstva so hoteli doseči svoj

Priznati sedanje stanje bi pomnilo sankcionirati vsa nasilja, ki so jih koministični Nemci izvršili nad slovenskim ljudstvom. Koroške bodisi za časa «demokratske» kakor tudi «nacistične» Avstrije. Ako bi ne popravili krivice, bi to pomenilo, da so bili razni nemški «Drang» upravičeni. Velenemcem bi dalo to vzpodbudo, da ponovijo poizkus nadvladanja. Ne dodeliti Slovencev Koroške Jugoslaviji bi pomenilo prezrti krivice in napore koroških Slovencev v narodne osebovoboljni borbi. In končno bi bilo to izdajstvo vojnih zavaznikov nasproti malemu slovenskemu narodu, ki se je boril preko svojih dejanskih moči ob njihovi strani, medtem ko so se bili Avstrijci hrabro ob strani Hitlerja vse do trenutka, ko je padel zadnji strel v tej vojni.

# PARKI KULTURE IN POČITKA

MESTO KRČEM, IGRANILC IN ŽIVČNIH ATRAKCIJ

Sovjetski parki kulture in počitka so novost v zgodovini mestnih parkov. V Sovjetski zvezi so nastali in zrasli obnem s sovjetsko državo, z njenim kulturnim in gospodarskim razvojem, obnem z ustvaritvijo in vzgojo novega človeka, državljanja prve socialistične države na svetu.

V stari Rusiji ni bilo parkov, ki bi bili namenjeni kulturnemu počitku širokih slojev delavskega ljudstva. V Rusiji so začeli graditi parke že v 18. stoletju. V 19. stoletju su uredili razkošne parke pri cesarskih gradovih in na plemiških veleposestvih. Koncem 19. stoletja, ko so začela naglo rasti mesta, so se tudi v Rusiji začeli urejati mestni parki, majhni zeleni otoki s paviljonom za godbo, obdani od prometnih ulic. ki so jih napolnjevale s prahom in ropotom. V teh parkih so bile restavracije, gostilne, kavarnice in so bili pristopni le imovitejšim slojem. V njih so počivali milijoni ljudi, ki niso imeli, kot prvi Gorkij — «prave, svobodne in brezskrbne radosti».

Služne parke imamo še sedaj v drugih državah, Takozvani — Luna parki — z mnogostrojnimi bifeji, gostilnami, igralnicami in raznimi nepravimi atrakcijami, imajo namen dražiti gledalceve knjižnice, so namenjeni zdravemu in kulturnemu odmoru meščanov sovjetske države, kakor je za namene in za veliko stalno usatavo.

Velika oktobrska revolucija je izročila bogate plemiške parke ljudstvu in jih pretvorila v kraje za počivališča mnogih milijonov ljudi. Zato takih parkov ni bilo dovolj. Zato je sovjetska država določila vsako leto ogromne vaje za urejanje novih parkov po mestih, naseljih in kolhozih Sovjetske države.

## U prvi petletki

V prvi Stalinski petletki je nastala potreba po presnovi sovjetskih parkov. Parki v smislu sprehajališča niso več zadostovali velikim kulturnim zahtevam delovnih množic. Najširše plasti ljudstva hočejo in želijo izobrazbe, umetnosti in sporta. Dvig materialnega blagostanja se javlja tudi v okusu in zahtevah sodobnega mestnega prebivalca. Rasla je potreba, da se izkoristi prosti čas za izpopolnitev znanja, za razširjenje političnega obzora, za telesni razvoj.

Razni klubji, gledališča, kinomatografi in stadioni niso mogli nikakor zadostiti postavljenim zahtevam in zato se začeli misliti na prosvetno delo po parkih. Ta zamisel je bila odločilna za novo smer v razvoju parkov. Predava-

tomat ali robot. Poštni golob je namreč začel občutljivi, da mu zunanji valovi popolnoma otopijo voljo in magon, tako da pod vplivom teh valov slabo in natančno sledi svoji dolžni poti.

Evo dokaza za to trditve. Če spustimo poštnega goloba iz srebrnega balona, ki leti v zelo veliki višini, bomo opazili, da se bo ptičica spustila najprej navpično navzdol, preden se bo orientirala. Ali pa če spustimo poštnega goloba iz ptičje kletke, ki je na tleh, bomo opazili, da se golob vedno predvzdvigne v višino, preden se usmeri proti golobnjaku. Neizpodbitno dejstvo je, da se bosta ob ptičji znanji v ugodnem pasu, to je v «pasu valov», ki se nahaja ob lepem vremenu 300 nad zemljsko površino, v deževnem vremenu pa samo v višini 180 metrov. Ko bosta goloba prišla v plast teh valov, bosta te mirno nemudno zanesla in jim vrnemo podzavestno sledila. To telesni učinek kaliti samo atomistične metode, ki kvarijo zavzavane valov in saksanjuje njih prenos.

Vzadnjem času mnogo govora o raketah, ki naj bi opravljale delo kritičnih poštnih sloj. Ali pa bo znanosti kdaj uspelo, zgraditi tako popolno, kot so poštni spreminja žival v neke vrste av-

## Bolgarska antologija slovenskega pesništva

Je izšla v založbi M. G. Smirnova v Sofiji. Naslov ji je «Slovenski pesniki in v njej so zastopani vsi glavni slovenski narodi a svojo imetno pesnijo. Tako obsežna antologija (467 strani) si ni omislila po vojni ke noben narod na slovenskem jugu. Zbornik so uredili Ljudmil Stojanov, Marija Grubileva in veliki prijatelj Slovencev Dimitrij Panterjev. V njem je zastopanih 109 pesnikov s 222 pesmi. Zastopane so ruske, ukrajinske, beloruske, poljske, serbske, hrvaške in slovenske pesni. Izpadi so iz Slovinci in Lužički Srbi. Dobra polovica knjige je posvečena ruskemu pesništvu s Puškinom na čelu. Slovenci smo zastopani s 14 pesniki in 81 pesmi, in sicer Pršeren s 3, Mura-Aleksander s 1, prav tako Dragotin Kette in Ivan Cankar, Zupančič s 5, Gradnik s 4, Silvin Sardenko s 1, Igo Gruden s 3, Golia z 1, Šelšič s 3, Miran Jarc z 2, Klopčič s 3, Bor s 1 in Kajuh z 2. Žal je izostal Srečko Kosovel. Priznati pa moramo, da pomeni ta bolgarska antologija slovenskega pesništva velik doprinos k sblizanju in bratstvu slovenskih narodov.

Dr. K. C.

# USTVARIMO

Našim zborom dajmo dobrih pevovodij!

# PESEM DELA!

delo za obnovitev pevskih zborov. V prvem trenutku je manjkalo vsega: tako ni bilo pevovodij, instrumentov in primernih prostorov. In kaj zmore dobro volja in potrpežljivost tudi v neugodnih razmerah, nam je najlepše pokazal letošnji prvomajski nastop v Trstu. Štiričlasi pevci iz vse Primorske je takrat nastopilo tako, da so se nam divili tudi nenaklonjeni tujci. Ako je bilo v neurejenih razmerah mogoče doseči toliko, si lahko predstavljamo, kaj bi smogli, ako bi zbori imeli na razpolago vse, kar potrebujejo za svoj razvoj!

Temeljno upravljanje pri vsakem pevskem zboru je upravljanje pevovodje. Dajte zboru strokovno usposobljenega in delovnega pevovodjo in skoraj vsa druga manjša upravljanja bodo s tem rešena! Kritičiranje tujevanja kakega pevkega zboru nima nobene pravega smisla, če dobitni pevovodja nima sodobnega znanja. Saj vsak pevec dela, kolikor more dobro, ker je naš uspeh njegoviga zboru tudi njegov uspeh! Toda tega, česar ne smo, noben pevovodja in tudi nihče drugi ne more pokazati. Čisto pravilno pripominja Srečko Kumer v članku «Nova pot glasbene vaje», da bodo pevke tekme vredne vsake imena bele taker, ko bodo vsi pevovodje vzporedni s približno enakim znanjem. Vsekarer bomo dosegli kvaliteto pevskih zborov le z dviganjem kvalitete pevovodij.

Pevovodski tečaj, ki so se do sedaj vršili, so rešili to upravljanje le delno. Z letosnjim šolskim letom se je sicer v Trstu in Gorici pričela pevovodska šola, ki namerava temeljiteje pripraviti kader bodočih zborovodij, toda odvisnost zborovodij od te priprave priključno ponovno opozarjam prosvetna društva in pevke zore na to šolo. Zbori, ki so se v zadnji gladi pevovodje, naj se malo pozanimajo. Le s pevovodjem iz domakega kraja bodo definitivno rešili to upravljanje. Prosvetna društva naj v svojem okviru pevovodskega šole, ki namerava temeljiteje pripraviti kader bodočih zborovodij, tudi ali glasbenemu referentu.

Na raznih krajevskih in okrajnih nastopih se je pokazalo tudi pomanjkanje sodobnih skladb, t. j. kvalitetnih toda lahko zved-

U. VRABEC.  
Glej: «Primorski dnevnik», 19. X. 1946.

# Ponos ZSSR

## GLEDALIŠČA, RAZSTAVE, ČITALNICE, IGRISČA, BAZENI IN LABORATORIJI

in godbenikov. Kdor se zanima za tehniko, ve, da ima v parku na razpolago razstave, kabine, laboratorije, kjer lahko dobi od kvalificiranih specialistov vsa navodila in razlage. Največja knjižnica v Sovjetski zvezi — Leninski dom — ima v parku svoje podružnice. Čitalnice so po večini na prostem in tam čitajo ljudje knjige, časopise in revije. Dnevno uporabljajo nad 10.000 zvezkov. Za one, ki se zanimajo za politična vprašanja, so organizirana predavanja s diskusijo, kjer izvešteni propagandisti odgovarjajo na vsa mogoča vprašanja. Tuji so one, ki iščejo v parku samo zabavo je tam dovolj razvedrila. Tam so atrakcije: «šok s padalom», detečji ljudje itd. Tam so igrališča, kjer se vršijo narodni plesi, tekme, kdo je močnejši, urneji, itd. Na vseh teh mestih odmeva vesel in radosten smeh.

## „Otroško mesto“

Kakor za odrasle, je urejen park tudi za mladino. Tu je miniaturni otroški park, kjer je urejeno in pripravljeno vse, kar zanima mladino vseh starosti in slojev. V otroškem mestu so prirečena fakulturna in zabavna igrališča, kabine, laboratoriji, kmetijske postaje, mali zoološki vrtovi, razne delavnice. Tam sta «dom mladega tehnika in otroška mladinskega delavca. V otroškem mestu je jezero, po katerem vozi prava motorna ladja in cela flotila tolnov. Mestece ima svoj otroški avtovelodrom s malimi bicikli in avtomobili. Vse naokrog pa so vrtovi, akvariji, knjižnice, čitalnice.

## Zakaj je toliko letalskih nesreč

V Egiptu se vrstijo letalske nesreče dan za dnem. List «El Muslim» piše, da imajo egiptski bomblniki svojo posebno zgodovino. Prva, da so Angličje objavili Egiptu čisto nova še nerabljena letala. Pri njihovi izročitvi so pa ugotovili, da so že rabljena in potrebna popravila. Pred kratkim so piloti odbili, da bi leteli, dokler jim ne dajo novih letal. To pa zaradi tega, ker so se letala, ki so jih odstopili Angličje, čisto v zraku vnela.

## KRILATI POŠTNI SLI in njihova zagonetka

Danasnji fiziologi proučujejo razne pojave v naravi, jemljejo nekaj znanih primerov, jih razčlenjujejo in komentirajo na osnovi poizkusnih tabel. Toda ko se lotijo proučevanja golobov pismo, jim vsa znanost odpove, kajti nikakor ne morejo razjasniti tega, kar imenujemo «zagonetko poštnih golobov». Nikomur namreč do danes ni uspelo razložiti, ki ga imajo poštni golobi. Kako more poštni golob zopet a gotovostjo najti svoj golobnjak, potem ko je preletel ogromne razdalje? Nekateri so akusali ta pojav nepojasni in vsjeko donesni formulirani in ga pripisati žudežu. Resnica pa je nedvomno v tem, da ima poštni golob v sebi neke vrste podzavestni mehanizem, tako da je podoben avtomatu, ki ga usmerjajo magnetne sile narave.

Veliki specialist v tem vprašanju Tiesander pravi, da je živčna občutljivost poštnega goloba tako velika, da lahko dojamе vsako spremembo, ki jo lahko zaznava barometer, termometer, higrometer in tudi elektrostereni.

Učenjak Roser meni, da poštni golob čuti na veliko razdaljo tretjake, ki jih neščno odčaja jih ljubljak. To naj bi bil dokaz, da fluid, ki ga izžareva neživa snov, spreminja žival v neke vrste av-

delo za obnovitev pevskih zborov. V prvem trenutku je manjkalo vsega: tako ni bilo pevovodij, instrumentov in primernih prostorov. In kaj zmore dobro volja in potrpežljivost tudi v neugodnih razmerah, nam je najlepše pokazal letošnji prvomajski nastop v Trstu. Štiričlasi pevci iz vse Primorske je takrat nastopilo tako, da so se nam divili tudi nenaklonjeni tujci. Ako je bilo v neurejenih razmerah mogoče doseči toliko, si lahko predstavljamo, kaj bi smogli, ako bi zbori imeli na razpolago vse, kar potrebujejo za svoj razvoj!

Temeljno upravljanje pri vsakem pevskem zboru je upravljanje pevovodje. Dajte zboru strokovno usposobljenega in delovnega pevovodjo in skoraj vsa druga manjša upravljanja bodo s tem rešena! Kritičiranje tujevanja kakega pevkega zboru nima nobene pravega smisla, če dobitni pevovodja nima sodobnega znanja. Saj vsak pevec dela, kolikor more dobro, ker je naš uspeh njegoviga zboru tudi njegov uspeh! Toda tega, česar ne smo, noben pevovodja in tudi nihče drugi ne more pokazati. Čisto pravilno pripominja Srečko Kumer v članku «Nova pot glasbene vaje», da bodo pevke tekme vredne vsake imena bele taker, ko bodo vsi pevovodje vzporedni s približno enakim znanjem. Vsekarer bomo dosegli kvaliteto pevskih zborov le z dviganjem kvalitete pevovodij.

Pevovodski tečaj, ki so se do sedaj vršili, so rešili to upravljanje le delno. Z letosnjim šolskim letom se je sicer v Trstu in Gorici pričela pevovodska šola, ki namerava temeljiteje pripraviti kader bodočih zborovodij, toda odvisnost zborovodij od te priprave priključno ponovno opozarjam prosvetna društva in pevke zore na to šolo. Zbori, ki so se v zadnji gladi pevovodje, naj se malo pozanimajo. Le s pevovodjem iz domakega kraja bodo definitivno rešili to upravljanje. Prosvetna društva naj v svojem okviru pevovodskega šole, ki namerava temeljiteje pripraviti kader bodočih zborovodij, tudi ali glasbenemu referentu.

Na raznih krajevskih in okrajnih nastopih se je pokazalo tudi pomanjkanje sodobnih skladb, t. j. kvalitetnih toda lahko zved-

## SLIKARSTVO in kiparstvo narodov Jugoslavije

50 let na doslej največji razstavi v Beogradu

Razstavo slikarstva in kiparstva narodov Jugoslavije 19. in 20. stoletja, ki je bila ta mesec odprta v Beogradu, lahko smatramo za največjo kulturno manifestacijo zadnjih treh desetletij. Jugoslovanske oblasti za ljudsko prosveto so organizirale to veliko razstavo likovne umetnosti, ki bo po enomesečnem bivanju v Beogradu prornala v Moskvo, Prago, Varjavo, Kijev in verjetno v še kak večji slovenski center. Zanimsel, da se predstavijo slovenski javnosti najboljši, kar so ustvarili jugoslovanski umetniki v slikarstvu in kiparstvu v zadnjih 50 letih, je vrednega kulturnega in političnega pomena. Organizacija je to doslej največje jugoslovanske umetniške razstave je bila mogoča samo zaradi velike potrpežljivosti in iniciativnosti vladnih krogov in umetnikov samih, ki so storili vse, da bi bila ta velika kulturna manifestacija kar najboljšo zgovoren dokaz naporov nove Jugoslavije za pospejevanje umetnosti.

Razstava, ki bo trajala vse oktobra v Beogradu, je bila organizirana po posameznih federalnih edinicah. Razstava obsega okoli 300 olj, 100 grafik in 100 plastik.

Zastopani pa so vsi vidnejši umetniki Jugoslavije.

U razstavi sami lahko rečemo, da daje vtrep in sistematičen pregled vsega najboljšega, kar je bilo ustvarjenega pri nas od časa impresionistov do današnjih dni. Zaradi tega tudi ljubitelju umetnosti in sploh elehremnu obiskovalcu redko umetniški ustitek. Razstava je delovna ureadna pozornost najhujših slojev ne samo iz Beograda, marveč v cele države. Prometno ministrstvo je zato, da omogoči njen obisk, odobrilo na vsah šolskih in časa njene dvoranе dveh nadstropij bivelega dvornega muzeja, od čutra do večera polne obiskovalcov.

Razstavljena umetniška dela so zbrana po kriteriju, da nudijo tako jugoslovanskem kakor tudi usem ostalim slovenskim narodom saokroten pregled naše likovne umetnosti. Kriterij pa, ki je bil odločilen za izbrano del, je bil, sodeti po razstavljentih umetninah veštostni. Slo je pač za to, da bi se stela prikazala najboljša in naznačevala dela najpomembnejših slikarjev in kiparjev Jugoslavije.

Ni treba posebej poudariti, da naloga žirje, sprito različnega gledanja na sodobno umetnost, ni bila lahka. Ni pa nobenega dvoma, da je žirja nepristransko in a veliko strokovno kompetentno opravila svojo nalogo. Kar bi bilo morda mogoče očitati žirji, je to, da niso vsi umetniki zastopani po svojih najboljših delih, toda to je pač zaradi tehničnih letov posvem razumitve. Se posebej to velja za grafiko in ponekod tudi za kiparstvo. Splošno lahko rečemo, da je slikarstvo boljše zastopano kot kiparstvo. Slovenska umetnost je častno zastopana in obsega dela naših najvidnejših impresionistov od Alberta Groharia in Vesela do Jakopiča in še Živelega Jame, ter cele vrste najboljših sodobnih: Sodeja, Kregarja, Prežljaka, Kosa, Omerza, Maleša, Pavloviča ter številnih grafikov Jaleca, Debenjaka, Snačala in drugih.

Jugoslovanska plastika, približno 100 del, zastopala naš najvidnejši mojstri: Meltrovič, Rosandič, Augustinčič in drugi. Od Slovencev so na ogled dela bratov Katinov, Pavliha, Smerdaja, Kosa in i mednarodna Drenjina.

Ni dvoma, da bi naša Jugoslavija s organizacijo te velike razstave oblikovala popolnoma, da bo izumetniški slovenski prestolov v polni meri pravnala jugoslovanske umetnosti. R. H.

## LAZAR LAGIN

# Oklopnica „Anuška“

(PREVEDEL IVO MARINCIC)

## I. POGLAVLJE

### TROJICA GRE NA MORJE

Na nizkem griču so letali trije mornarji rdeče mornarici. Štefan Verniveher s «Cervone Utrajne», vsaki, rdečokosi Nikolaj Aklejev s «Bistre» in Vasilij Kutovoj, katerega je ves bašaljon smatral za najstarejšega, ker je imel vsak časa dopolniti svoje 32. leto. Kutovoj ni prišel k brigadi s kakšne ladje, ampak iz rezerve; premočgov prah se ni bil izpran z njegovih dlaní — pred vojno je namreč delal v rudniku.

Blečelce Juljsko nebo je viselo nad njimi negibno. Nekaj metrov bolj zadržal so nalahno pljuskali topni valčki proti obali.

Pred njimi, tam za obronkom grička, je prečala smrt, čisto blizu in nezlobiva. Mornarji so vedeli zanjo in so imeli samo eno željo, da bi čim dražje prodali svoje življenje.

Pravzaprav so imeli še eno željo: Rádi bi kaj pili. Vse, kar je bilo pitnega, je še polkorjuznat ob petih so sadnjičji pil vodo, sedaj pa se je še mračilo. Ne pomega niti; če vode ni, pa je ni in morali bodo umreti žejni; to je vse.

Sevastopoleke razvalne so se kadile nekaj milj daleč proti severu. Zobjadu a mornarji so se na vse načine izogibali, da bi gledali v

tisto stran. Nemci so bili tam in, kar je bilo še važnejše, Nemci so bili tudi tukaj, pred njimi, prav za temle obronkom. Ležali so tam zadržani in se jim ni mudilo nikamor — saj za mornarje itak ni bilo nobenega škoda. Kadar je tako, čemu naj bi trvegali? Ti Nemci so bili previdni.

Eden ismed Nemcev je ni mogel mirno čakati in je previdno dvignil svoj dolgi obraz. Ki je tical pod zaprteno čelado, preko obronka. Aklejev je pritisnil na petelina, a strela ni bilo.

Njegova puška je bila prazna. Sicer to ni rešilo Nemčevega življenja. Medtem ko je Aklejev sprožil svojo puško, je Štefan Verniveher pritisnil na jezik svoje «makšmoke». Kratek pok je prestal napeto tišino in Nemce se je za fil z nosom v zemljo, oigano od sonca. Potem je mrtvečeva glava, nablijajoč po kramenju, tagnila za obronkom, ker ga je nekdo povlekla za noge navzdol.

«Imenitno!» je obudoval Aklejev. Ozri se je proti Verniveherju in videl, kako je ravno odpej zapore pri svojih brozestih ter je skrival, da ne bi videli Nemca, povlekel skozi travo in signal navzdol na obrežje. Šežali so, kako je zarvenelo železo ob kramenju.

Torej tudi Štefanu je polna municija. Polezaj je postajal čimdalje slabši. Samo Kutovoj je imel v svoji puški še nekaj nabojev, ki jih je že dolgo časa hranil. On hoče streljati zadnji, samo sekundo prej preden bo vse končano.

Cudno, kako so porabili vse svojo municijo skoraj neopazeno. Res, da so poslali na drugi svet prevelikateriga Nemca, vendar to se ni bilo dovolj. Aklejev je namreč dognal, da bodo morali v bodoče bolj varčevati z municijo in streljati samo v cilje, ki so gotovi. Hči ko se je tega domislil, se je končno namrdnil. Kaj naj pomeni ta ev bodosa, o katerem razmišlja? Zanje ni več nobene bodočnosti. To je žalostna resnica. Vedeli so, da bo tako, že ko so se prostovoljno ja-

vili, da bodo krali umik mornariškega bataljona. Bataljon se je srečno rešil na čolne in tako je bilo vse, kakor mora biti.

Za njimi je nekaj zašumelo. Aklejev se je ozrl in ugledal Verniveherja, ki se je plazil proti njemu. Kmalu nato je izma grča odjekni strel. Tik pred Verniveherjem se je dvignil oblakček dima, in naglo izginil. Štefan se je zdrl in se tesno prišel k obganj travi.

«Končajno vendar enkrat tovaris, je dejal šepetaje s hrupravnim glasom. «Jaz ne morem več vzdržati.»

